

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) bol vypracovaný z dôvodu plnenia úlohy č. 11 uloženej v mesiaci august 2025 Plánom legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025 a súčasne plnenia úlohy B.10 uloženej ministrovi vnútra Slovenskej republiky uznesením vlády Slovenskej republiky č. 589 z 2. októbra 2024 k návrhu na určenie gestorských ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci zodpovedných za prebratie a aplikáciu smerníc predložiť v spolupráci s ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na rokovanie vlády návrhy právnych predpisov, ktorými sa zabezpečí prebratie smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1233 z 24. apríla 2024 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1233, 30.4.2024) (ďalej len „smernica (EÚ) 2024/1233“).

Predkladaným návrhom zákona sa zavádza niekoľko zmien, ktorých cieľom je najmä úprava niektorých podmienok na pobyt a zamestnanie štátnych príslušníkov tretích krajín v nadväznosti na transpozíciu smernice (EÚ) 2024/1233. Navrhované zmeny sú obsiahnuté v článku I a v článku V návrhu zákona. Ide napríklad o stanovenie konkrétnej doby na doloženie chýbajúcich dokladov v prípade podania neúplnej žiadosti o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie alebo o zavedenie nových dôvodov, kedy policajný útvar nezačne konanie o zrušení prechodného pobytu na účel zamestnania v prípade nezamestnanosti.

Návrh zákona ďalej v čl. I rieši požiadavky vyplývajúce z aplikačnej praxe. V oblasti vízovej problematiky ide o úpravu podmienok a niektorých procesov v rámci udeľovania a zamietnutia žiadosti o udelenie národného víza, resp. zrušenia národného víza štátnemu príslušníkovi tretej krajiny. Spresňuje sa príslušnosť na konanie o zrušení národného víza.

Ďalšie úpravy v návrhu zákona sa týkajú aplikačnej praxe služby hraničnej a cudzineckej polície. V prípade služby hraničnej polície ide o zmeny a doplnenia súvisiace s vykonávaním hraničnej kontroly, so zavedením oprávnenia policajta útvaru služby hraničnej polície zadržať na základe stanovených dôvodov cestovný doklad alebo iný doklad, so zavedením nových priestupkov a sankcií.

Čo sa týka služby cudzineckej polície, návrhom zákona sa pokračuje v procesoch odbúravania administratívnej záťaže (na strane správnych orgánov, občanov Slovenskej republiky a cudzincov), ako aj zjednodušovania podmienok pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky. Navrhované úpravy je potrebné zaviesť aj na základe poznatkov z aplikačnej praxe. Spresňuje sa definícia pojmu „asistovaný dobrovoľný návrat“, zavádza sa akceptovanie elektronického súhlasu s ubytovaním cudzinca, ak túto skutočnosť potvrdí fyzická osoba alebo ubytovateľ prostredníctvom elektronickej služby zavedenej na tento účel. Upravujú sa niektoré podmienky obnovenia prechodného pobytu na účel podnikania; povinnosti voči konkrétnym inštitúciám (napr. daňový úrad, zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa) už nebudú dôvodom na neobnovenie prechodného pobytu. Zavádza sa nový dôvod na zrušenie prechodného pobytu na účel podnikania, a to na základe podnetu príslušných orgánov. Rodinným príslušníkom žiadajúcim o zlúčenie rodiny so štátnym príslušníkom tretej krajiny s udeleným dlhodobým pobytom sa pri podaní žiadosti o udelenie prechodného pobytu rozširuje povinnosť prikladať k žiadosti aj doklad preukazujúci príbuzenský vzťah s garantom pobytu. Taktiež sa v prípade študentov predlžuje maximálna

doba na rozhodnutie o ich žiadostiach o prechodný pobyt zo súčasných 30 dní na 90 dní. Tieto zmeny súvisia najmä s enormným náporom cudzincov na oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru, ktorý je potrebné regulovať tak, aby bolo možné vybavovať ich žiadosti v zákonných lehotách.

Pri elektronickom podaní žiadosti o obnovenie pobytu sa zavádza povinnosť podať kompletnú žiadosť so všetkými požadovanými dokladmi, a to z dôvodu plánovaného zavedenia kontroly týchto dokladov umelou inteligenciou, t. j. aby umelá inteligencia bola plne využitá.

Zosúladí sa názov dokladu o pobyte vydávanom občanovi Európskej únie s požiadavkami Európskej Komisie; zároveň sa predlžuje platnosť dokladov o pobyte občanom Únie z 5 rokov na 10 rokov, čím sa odbúra administratívna záťaž.

V rámci udeľovania dlhodobého pobytu štátnym príslušníkom tretích krajín sa zavádza povinnosť preukazovať zabezpečenie ubytovania v prípadoch, ak žiadateľ zmenil adresu pobytu.

V súvislosti so zavedením cestovného povolenia ETIAS (Európsky systém pre cestovné informácie a povolenia) udeľovaného podľa § 19 zákona o pobyte cudzincov, sa upravuje okruh povinností dopravcov zodpovedných za prepravu štátnych príslušníkov tretích krajín.

Návrh zákona ďalej upravuje prax v oblasti poskytovania údajov z osobitného informačného systému Policajného zboru, ktorý vedie informácie o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky.

Ďalším cieľom návrhu zákona je prijatie legislatívnych opatrení v súvislosti s vyriešením pobytového statusu príjemcov dočasného útočiska na území Slovenskej republiky po skončení poskytovania dočasného útočiska. V súčasnosti je oficiálny počet zaregistrovaných príjemcov dočasného útočiska na území Slovenskej republiky viac ako 135.000 osôb. V prípade skončenia poskytovania dočasného útočiska jeho príjemcom bez ďalšieho riešenia ich pobytu by to znamenalo povinnosť týchto osôb vycestovať z územia Slovenskej republiky. Návrhom zákona sa prijímajú opatrenia, na základe ktorých môžu príjemcovia dočasného útočiska po skončení jeho poskytovania plynule prejsť na pobytový status. Zároveň sa upravuje časový rámec týkajúci sa platnosti dokladov o pobyte k dočasnému útočisku. Z dôvodu zníženia náporu odídencom na oddelenia cudzineckej polície sa umožní prechod z dočasného útočiska na konkrétny účel prechodného pobytu podľa prechodného ustanovenia už po nadobudnutí účinnosti zákona.

V článku II návrh zákona zavádza zmeny týkajúce sa udeľovania štátneho občianstva Slovenskej republiky, resp. nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva. Ide o úpravu (zjednodušenie) podmienok udeľovania štátneho občianstva potomkom bývalých československých občanov, ktorí nežijú na území Slovenskej republiky, rozšírenie kompetencií okresných úradov v oblasti zaznamenávania nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva do príslušných informačných systémov verejnej správy z dôvodu zabezpečenia operatívnej komunikácie s fyzickými osobami, ako aj zastupiteľskými úradmi Slovenskej republiky v rámci tejto agendy.

Novelou zákona o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v čl. III sa umožní občanovi v lehote do 90 dní odo dňa prevzatia listiny o udelení štátneho občianstva Slovenskej republiky, aby sa prihlásil na trvalý pobyt v obci bez toho, aby musel požiadať o vydanie osvedčenia o štátnom občianstve, čím dochádza k odbúraniu administratívnej záťaže.

Článok IV novelizuje zákon o azyle s tým, aby vyplácanie príspevku za poskytovanie ubytovania odídencovi bolo vždy viazané na vyhlásené dočasné útočisko.

V zákone o službách zamestnanosti sa v čl. V upravujú niektoré ustanovenia súvisiace s transpozíciou smernice (EÚ) 2024/1233 ako aj možnosť pokračovať v zamestnaní pre odídcov po skončení dočasného útočiska. Upravujú sa niektoré ustanovenia na základe požiadaviek zamestnávateľov.

Návrh zákona predpokladá pozitívny a negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, pozitívny a negatívny vplyv na podnikateľské prostredie, pozitívny a negatívny sociálny vplyv, pozitívny aj negatívny vplyv na služby verejnej správy pre občana a pozitívny vplyv na informatizáciu spoločnosti. Návrh zákona nepredpokladá žiadny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu ani na životné prostredie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi ústavného súdu, s inými zákonmi a medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a s právom Európskej únie.